

۱۳۸۳	۱۱۸۴۵۰۶	۵۹۱۰۱۴	۲۵۱۶۶۸	۴۲٫۶٪	۱۵۰۴۱۳	۵۹٫۷٪
۱۳۸۴	۱۵۸۹۹۸۹	۵۶۹۷۳۸	۴۶۷۲۵۰	۸۲٪	۱۸۶۳۴۲	۳۹٫۹٪
۱۳۸۵	۱۹۱۵۱۰۵	۵۸۷۵۹۶	۴۱۳۹۲۷	۷۰٫۴٪	۱۸۱۸۸۱	۴۳٫۹٪
۱۳۸۶	۲۳۱۶۸۵۶	۶۳۹۵۴۱	۴۷۲۹۹۴	۷۴٫۳٪	۱۷۳۵۱۹	۳۶٫۶٪
۱۳۸۷	۲۹۳۸۸۴۵	۹۳۹۱۲۲	۵۹۵۶۲۴	۶۳٫۴٪	۲۱۵۶۵۰	۳۶٫۲٪
۱۳۸۸	۲۷۹۱۸۲۸	۹۶۷۹۰۱	۶۳۰۹۶۳	۶۵٫۲٪	۱۵۷۸۱۵	۲۵٪
۱۳۸۹	۳۶۸۴۷۰۳	۱۲۷۱۳۳۰	۸۱۸۱۷۷۳	۶۴٫۴٪	۴۳۴۴۸۵	۵۲٪
۱۳۹۰	۵۰۸۳۹۳۸	۱۶۹۷۳۲۵	۱۱۱۲۷۴۷	۶۵٫۵٪	۵۶۸۲۷۷	۵۱٪
۱۳۹۱	۵۶۶۵۶۱۸	۱۶۴۴۱۷۷	۹۹۳۷۲۹	۶۰٫۴٪	۴۲۵۵۲۶	۴۲٫۸٪
۱۳۹۲	۷۷۷۰۶۴	۲۳۶۰۴۸۵	۱۳۲۶۷۸۴	۵۶٫۲٪	۶۰۹۴۰۰	۴۵٫۹٪
۱۳۹۳	۸۰۳۳۴۸۴	۲۳۵۰۰۸۴	۱۶۰۶۸۰۰	۶۸٫۴٪	۶۲۹۲۰۰	۳۹٫۱٪
۱۳۹۴	۸۴۷۶۴۱۱	۲۳۶۲۸۱۷	۱۷۹۴۱۰۰	۷۶٪	۶۷۰۴۰۰	۳۷٫۳٪
۱۳۹۵	۹۷۸۵۵۲۹	۳۳۵۴۸۹۵	۲۱۹۹۵۰۰	۶۵٫۵٪	۷۳۸۸۰۰	۳۳٫۶٪
۱۳۹۶	۱۱۵۲۴۶۶۵	۳۹۸۸۵۳۱	۲۵۹۴۹۰۰	۶۵٪	۹۱۹۲۰۰	۳۵٫۴٪
۱۳۹۷	۱۲۲۲۵۲۳	۴۴۳۲۶۰۴	نامشخص	نامشخص	نامشخص	نامشخص
۱۳۹۸	۱۷۴۴۱۶۰	۴۴۸۵۱۱۱	نامشخص	نامشخص	نامشخص	نامشخص

۳. روند هوشمندسازی تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران

بیش از چهار دهه تحریم مستمر علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تحریم‌های یک‌جانبه و چندجانبه نشان می‌دهد که این فشارها روی نقاط خاصی از اقتصاد ایران که نقشی کلیدی در آن دارد طراحی و در روندی تکاملی به پیش برده شده‌اند. نخستین اقدام تحریمی ایالات متحده آمریکا؛ یعنی ممنوعیت خرید نفت خام و توقیف دارایی‌های عمدتاً نفتی بانک مرکزی ایران در نوامبر ۱۹۷۹ را باید امری هدفمند ولی عمدتاً واکنشی دانست که بعدها با گسترده شدن مخاصمات و رنگ باختن امیدها برای هرگونه تفاهم سیاسی میان طرفین، روندی منسجم و هوشمندتر را با استفاده از ابزارهای متنوع پی گرفت. هوشمندسازی تحریم‌ها به صورت فعالانه از آگوست ۱۹۹۶ در چهارچوب یک سیکل شناسایی، نظارت، ارزیابی و ترمیم قابل مشاهده است. از این زمان، ایالات متحده تلاش مجددانه‌ای را برای جلوگیری از تولید، صدور و کسب ارز حاصله از نفت به‌عنوان شریان اقتصاد رانتی و وجهه همت خود قرار داده و در روندی منسجم، مسیرهای دستیابی به این درآمدها را در قالب قوانین و فرامین متعدد، سخت نموده است. بر همین مبنا می‌توان هوشمندی تحریم‌ها را در سطوح زیر برشمرد.